

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 57/2022-39

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **LiNi s. r. o.**, Moravský Svätý Ján 7, IČO 47 574 101, zastúpenej advokátskou kanceláriou **URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o.**, Havlíčkova 16, Bratislava-Staré Mesto, proti postupu Okresného súdu Bratislava II v konaní sp. zn. 51Cb/114/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní sp. zn. 51Cb/114/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava II **prikazuje** v konaní sp. zn. 51Cb/114/2017 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **600 eur**, ktoré jej **je** Okresný súd Bratislava II **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava II **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **738,45 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 57/2022 z 27. januára 2022 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky doručенú ústavnému súdu 10. januára 2022 na ďalšie konanie, v ktorej sa domáhala

porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Tiež navrhuje vysloviť príkaz okresnému súdu konať bez prietáhov, priznať finančné zadostučinenie 6 184,50 eur a nahradiť trovy konania.

2. Sťažovateľka sa žalobou doručenou okresnému súdu 7. júla 2017 domáha zaplata 3 065,14 eur s prísl. z titulu vykonaných stavebných prác pri rekonštrukcii a obnove NKP kaštieľa v obci Divín na základe objednávky z 18. júla 2014. Okresný súd rozsudkom z 21. februára 2018 žalobe vyhovel. Krajský súd na odvolanie žalovaného vrátil vec okresnému súdu, aby rozhodol o návrhu žalovaného na priznanie nároku na náhradu trov konania za odročené pojednávanie. Okresný súd následne uznesením z 2. marca 2020 priznal žalovanému nárok na náhradu trov konania za odročené pojednávanie. Krajský súd na odvolanie žalovaného (vo veci samej) uznesením z 20. mája 2021 zrušil rozsudok okresného súdu z 21. februára 2018 v spojení s doplňujúcim rozsudkom okresného súdu zo 6. apríla 2018 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Sťažovateľka proti uzneseniu okresného súdu (o nároku na náhradu trov konania za odročené pojednávanie žalovaného) podala odvolanie. Krajský súd uznesením z 20. mája 2021 zmenil uznesenie okresného súdu.

3. Podľa názoru sťažovateľky celková dĺžka konania v trvaní viac ako 4 roky a 6 mesiacov je ústavne neakceptovateľná. Sťažovateľka namieta aj nesústredenú činnosť okresného súdu. Okrem iného uviedla, že jej vec nie je zložitá na právne posúdenie a k zbytočným prietáhom v konaní neprispela.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

4. Okresný súd uviedol, že v konaní bol aktívny a o podanej žalobe rozhodol po ôsmich mesiacoch od jej doručenia. Tiež poznamenal, že dĺžka odvolacieho konania nemôže byť pripočítaná na ťarchu okresného súdu. Okrem iného tvrdí, že vo veci je nariadený termín pojednávania na 23. február 2022. Okresný súd tiež poukázal na nepriaznivú pandemickú situáciu a čerpanie dovolenky zákonného sudcu.

5. Sťažovateľka tvrdí, že ňou podaná ústavná sťažnosť je v celom rozsahu dôvodná, okresný súd jej tvrdenia nevyvrátil, termín nariadeného pojednávania bol zrušený 22. februára 2022 o 8.11 h z dôvodu bližšie neuvedeného.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Sťažovateľka namieta, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

7. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy: *„Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“* Podľa čl. 38 ods. 2 listiny: *„Každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných prietáhov...“* Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru: *„Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote*

prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokolvek trestného obvinenia proti nemu.“

8. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako k čl. 6 ods. 1 dohovoru a k čl. 38 ods. 2 listiny) už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

9. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti vecí, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníkov [II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00].

10. Sťažovateľka sa v konaní domáhala zaplata 3 065,14 eur s prísl. z titulu vykonaných stavebných prác pri rekonštrukcii a obnove národnej kultúrnej pamiatky – kaštieľa. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti vecí, ústavný súd konštatuje, že ide o vec, ktorá z právneho hľadiska nevykazuje znaky mimoriadnej zložitosti a tvorí súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Z chronológie úkonov vyplýva, že dokazovanie nebolo náročné. Výsluch svedkov bol realizovaný na jedinom pojednávaní 21. februára 2018. V správaní sťažovateľky neboli zistené také skutočnosti, ktoré by vplývali na dĺžku konania. Sťažovateľka sa už v minulosti domáhala ochrany obdobných práv ústavnými sťažnosťami, ktoré ústavný súd v jednom prípade odmietol (II. ÚS 451/2020) a v inom jej nevyhovet (III. ÚS 181/2021).

11. Ústavný súd posudzoval celkovú dĺžku konania od podania žaloby (7. júla 2017) do podania ústavnej sťažnosti (10. januára 2022), teda štyri roky a šesť mesiacov. Z chronológie úkonov vyplýva, že okresný súd o podanej žalobe rozhodol rozsudkom 20. februára 2018 (doplnujúcim rozsudkom 6. apríla 2018), teda po ôsmich mesiacoch. Z dôvodu odvolania žalovaného bol spis 10. júla 2018 predložený na krajský súd. Následne bol 17. februára 2020 doručený spis vrátený okresnému súdu pre účely rozhodnutia o návrhu žalovaného na priznanie náhrady trov konania za zmarené pojednávanie. Okresný súd uznesením 2. marca 2020 priznal žalovanému nárok na náhradu trov konania za odročené pojednávanie. Z dôvodu odvolania sťažovateľky proti uzneseniu okresného súdu bol spis 16. apríla 2020 znovu predložený odvolaciemu súdu. Krajský súd uznesením z 20. mája 2021 rozsudok okresného súdu v spojení s doplnujúcim rozsudkom zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd tiež uznesením z 20. mája 2021 zmenil uznesenie okresného súdu o náhrade trov konania za odročené pojednávanie. Spis bol okresnému súdu doručený 8. júna 2021. Krajský súd rozhodoval vo veci sťažovateľky dvakrát, a teda v období od 10. júla 2018 do 17. februára 2020 a v období od 16. apríla 2020 do 20. mája 2021, teda dva roky a osem mesiacov. V jednom prípade

bol spis vrátený okresnému súdu. Z dôvodu predchádzajúcej podanej ústavnej sťažnosti bol spis od 1. júla 2021 do 17. septembra 2021 zapožičaný ústavnému súdu. Okresný súd nariadil termín pojednávania na 23. február 2022, ktorý bol následne 22. februára 2022 zrušený bez bližšieho odôvodnenia.

12. Ústavný súd v súlade so svojou rozhodovacou činnosťou (III. ÚS 43/2015, I. ÚS 123/2015), ako aj v súlade s rozhodovacou činnosťou EŠLP (rozsudok z 26. 6. 2009 vo veci Gajdoš proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 19304/04 a rozsudok z 8. 10. 2013 vo veci Frigo proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 16111/11) posudzoval celkovú dĺžku konania v trvaní štyroch rokoch a šiestich mesiacov. Krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu, a tým sa priebeh konania spomalil, a to v zásade ovplyvnilo dĺžku konania (I. ÚS 227/2018, III. ÚS 603/2021). Ústavný súd Českej republiky už v minulosti kritizoval (IV. ÚS 301/05) tzv. procesný ping-pong, ktorým sa súdne konanie v dôsledku uplatnených opravných prostriedkov a rozdielnosti právnych názorov medzi súdmi predlžovalo.“

13. Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená či neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (IV. ÚS 396/04). Nedá sa povedať, že by po podaní žaloby okresný súd rozhodol v ústavne neakceptovateľnom čase. Problém je však v zrušení jeho rozsudku a za takéhoto stavu čas dopadajúci na konanie pred inštančne nadriadeným súdom ide „na vrub“ súdu, ktorému bola vec zrušená. Ústavný súd vzhľadom na uvedené konštatoval nesústredenú a neefektívnu činnosť okresného súdu.

14. Okresný súd obdobia nečinnosti od septembra 2021 do decembra 2021 ospravedlňoval nepriaznivou pandemickou situáciou a obdobie od 27. decembra 2021 do 7. januára 2022 čerpaním dovolenky zákonného sudcu. Ústavný súd k uvedenému dodáva, že aj v čase pandémie musia byť chránené základné ľudské práva a slobody a ani nepriaznivá epidemiologická situácia nemôže ohroziť právne záruky sťažovateľky na právoplatné rozhodnutie veci (III. ÚS 573/2021). Ústavný súd už vo svojom rozhodnutí (III. ÚS 287/2020) túto prekážku považoval za objektívnu skutočnosť len čiastočne ospravedlňujúcu postup súdu. Systémové nedostatky bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvedenie personálnej zodpovednosti.

15. Keďže ústavný súd v postupe okresného súdu zistil nesústredenú činnosť v súvislosti so zrušením rozsudku a vrátením veci na ďalšie konanie, vyslovil porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Okresný súd po vrátení veci krajským súdom o žalobe sťažovateľky stále právoplatne nerozhodol a dĺžka konania sa blíži k hranici piatich rokov. Termín pojednávania stanovený na 23. február 2022 bol zrušený bez uvedenia konkrétneho dôvodu. Predchádzajúce rozhodovania ústavného súdu o totožných právach nepredstavovali pre ústavný súd prekážku, aby posúdil vec novo, berúc do úvahy celkovú dĺžku konania. Okolnosti veci tentokrát opodstatňujú záver o porušení

uplatnených práv. Ústavný súd tiež doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať tak, aby nevznikali zbytočné prieťahy (čl. 127 ods. 2 ústavy).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

16. Sťažovateľka sa domáhala aj primeraného finančného zadosťučinenia spolu 6 184,50 eur. Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04). Ústavný súd pri posudzovaní finančného zadosťučinenia vychádzal z predmetu sporu, významu sporu pre sťažovateľku a najmä postupu okresného súdu. V okolnostiach posudzovanej veci vyslovil porušenie uplatnených práv nesústreďenou, resp. neefektívnou činnosťou okresného súdu v trvaní štyroch rokov a šiestich mesiacov bez právoplatne skončenej veci. Ústavný súd pokladal za spravodlivé primerané finančné zadosťučinenie 600 eur. Deklarácia porušenia základných práv, ako aj úplná náhrada trov konania implicitne zahŕňajú aj satisfakčný prvok (I. ÚS 70/2012).

17. Sťažovateľka má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a repliky) v sume trikrát po 193,50 eur, režijný paušál v sume trikrát po 11,63 eur spolu s 20 % DPH. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 738,45 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. marca 2022

Peter Straka
predseda senátu